

Det frie valg må (ind imellem) vige for større samfundshensyn

Af Birgitte Vedersø, formand for Danske Gymnasier

I Danske Gymnasier har vi længe efterspurgt, at politikerne mere tydeligt tog ansvar for at løse problemerne med elevfordeling. Derfor har vi set frem til anbefalingerne fra ekspertgruppen, der skulle komme med bud på gode løsninger.

Vi er helt overordnet vældig tilfredse med rapporten. Med den foreslåede klyngemodell får landspolitikerne et overordnet ansvar for elevfordelingen ved at udstikke rammerne, mens lokale aktører udfylder dem under hensyntagen til lokale behov. Det er vigtigt – for forholdene er forskellige fra by til by og fra klynge til klynge. Man kan altså ikke bare fra centralt hold lave en *one-size-fits-all*-løsning, som gælder fra Gedser til Skagen.

I nogle klynger giver det mening at lægge elevernes karakterer fra folkeskolen til grund for fordelingen, mens det andre steder kan være forældrenes uddannelsesnivea, det talte sprog i hjemmet eller et helt fjerde parameter. Men vi ser gerne, at man fra centralt hold udvikler en velassorteret "værktøjskasse" med forskellige fordelingskriterier, som den enkelte klynge kan vælge imellem.

Vi er også glade for den fleksibilitet, der ligger i, at klyngerne kun skal aktiveres, når der er behov for det. Masser af steder i landet foregår gymnasievalget fuldstændig uproblematisk, og der er ingen grund til at rokke en båd, der sejler i smult vande.

De konkrete klynger er ikke mejslet i sten, og derfor skal vi se nærmere på dem. Der kan være behov for at justere på størrelse og grænser, så vi med udgangspunkt i den enkelte skoles naturlige optageområde sikrer både volumen og socioøkonomisk spredning.

Ekspertgruppen lægger op til, at erhvervsgymnasierne fremad skal omfattes af reglerne om kapacitetsstyring og elevfordeling. Det er en klog beslutning, for hvis erhvervsgymnasierne frit kan øge kapaciteten og ikke indgår i reglerne om elevfordeling, risikerer det at undergrave den nye model. Og så har vi ingenting løst, hverken den brede uddannelsesdækning eller en balanceret elevsammensætning.

Frit valg eller ej

Der tales bekymret om, at klyngerne griber ind i elevernes frie valg. Det gør de til dels, men det mener jeg godt, vi kan tillade os ud fra et overordnet samfundshensyn. Samtidig skal vi huske på, at der heller ikke er frit valg i dag, og ikke alle ansøgere får deres 1. prioritet opfyldt – det gør ca. 95 pct. Om det tal bliver lavere med en klyngemodell, ved vi faktisk ikke.

Skal vi blive bedre til at bryde den sociale arv, er det nødvendigt at blande eleverne bedre end i dag. De samfundsmæssige gevinster i form af bedre integration, højere uddannelsesnivea og større national sammenhængskraft er efter min opfattelse så store, at det giver mening at sætte visse begrænsninger for elevernes frie valg af gymnasium.

Elevernes valg af uddannelsesretning – htx, hhx, stx eller hf – skal dog ALTID respekteres. Det imødekommer klyngemodellen ved at etablere forskellige klynger for hver af de gymnasiale uddannelser samtidig med, at eleverne fortsat har mulighed for at prioritere deres uddannelsesønsker. Begrænsningen i valgfriheden handler alene om selve institutionen, de kan gå på.

Land og by

Når det handler om fordelingen mellem land- og bygymnasier, er det igen nødvendigt at gribe lidt ind i de

fås valgfrihed for at sikre de mange. Hvis elever i stort tal søger ud af lokalområdet, fordi en ungdomsuddannelse i storbyen lokker, så lukker det lokale gymnasium. Det går ud over de elever, der bor længere væk. Så kan de ikke komme i skole inden for en rimelig transporttid og får måske slet ingen ungdomsuddannelse. Det er hverken den enkelte elev eller samfundet tjent med.

Skal vi undgå en centralisering af ungdomsuddannelseslandskabet og sikre, at elever, der bor langt fra en storby, fortsat har mulighed for at tage en gymnasial uddannelse, må de lokale gymnasier have tilstrækkeligt med elever til at opretholde et uddannelsesudbud af høj kvalitet. Den problemstilling løser klyngemodellen også ved at foreslå minimums- og maksimumskapaciteter i alle klynger.

Klyngemodellen er ikke perfekt, men den et rigtig godt bud at arbejde videre med.